

НАЦРТ

На основу члана 32. тачка 6. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“ бр. 129/2007, 83/2014 – др.закон, 101/2016 – др.закон, 47/2018 и 111/2021 – др.закон), члана 13. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС“, број 25/2019, 92/2023 – аутентично тумачење и 29/2025 – одлука УС), члана 14. став 1. тачка 3) Закона о јавном здрављу („Службени гласник РС“, број 15/2016), Уредбе о мерама за сузбијање и уништавање коровске биљке амброзија ("Службени гласник Републике Србије", бр. 69/2006), и члана 40. тачка 6. Статута општине Србобран ("Службени лист општине Србобран", бр. 04/2019, 20/2019 и 06/2022), Скупштина општине Србобран на _____ седници одржаној _____ 2026. године, донела је

ПРОГРАМ СУЗБИЈАЊА И УНИШТАВАЊА КОРОВСКЕ БИЉКЕ АМБРОЗИЈА – *Ambrosia artemisiifolia* (spp.) НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ СРБОБРАН У 2027. ГОДИНИ

I - ОПШТЕ О АМБРОЗИЈИ

Амброзија - *Ambrosia artemisiifolia* (spp.) у народу позната као лимунџик, опаш или фазануша је једногодишња коровска биљка која се среће на различитим типовима земљишта (пољопривредно, шумско, парковско, грађевинско, водно) и различитим стаништима.

Амброзија је типичан коров незараслих, голих земљишта који може достићи висину и до 2 метра. Стабло је усправно, разгранато са листовима јајоликог облика при чему је читава биљка обрасла густим длакама. Цветови су скупљени у дуге гроздасте цвасти, на врху стабла и грана, и жућкасте су боје. Ниче крајем априла а почиње да цвета од средине јула до септембра месеца, са највећом продукцијом полена у августу и септембру. Оптимална температура за њено клијање и ницање је температура од 20 до 22 °C. Само једна биљка амброзије продукује од 1 до 8 милијарди поленових зрна.

Биолошко-еколошке особине, као и педолошки и климатски услови средине омогућили су изузетну експанзију амброзије, у периоду од 1976. до 2000. године заступљеност амброзије у коровској флори Србије се повећала девет пута, тј. са два на 18% (Тошев, 2002). С обзиром на интензивно ширење након 2000. године, као и на основу података добијених током четворогодишњег картирања корова на територији Србије у оквиру два пројекта (Министарство пољопривреде – Управа за заштиту биља Републике Србије у периоду 2004–2006. и 2007–2009), претпоставља се да је данас проценат учешћа амброзије у флори Србије знатно већи (Врбничанин и сар. 2015).

Алергена својства амброзије и последице по здравље људи

Поленска алергија представља хиперсензитивност организма на поленова зрна. Притоме, код поленске алергије на амброзију најчешће се јављају реакције респираторног тракта (ринитис, бронхијална астма и сл.), очију (ринокоњуктивитис) и дигестивне тегобе (дијареја, повраћање, болови у стомаку и сл.). У поређењу са другим поленским алергијама, полен амброзије двоструко чешће изазива асмастичне нападе (Dahli сар. 1999). Све чешће се јављају и озбиљне контактне алергије, у виду уртикарије и контактне дерматитиса. Утврђено је да поред реакције на полен амброзије, велики проблем представљају алергене реакције људи на полен ослобођен из више различитих извора, пре свега на полен амброзије удружен са поленом трава и бреза (Peternel и сар. 2008). Доњи праг концентрације поленових зрна амброзије који изазива алергијску реакцију код људи износи 30 зрна по 1 m³ ваздуха (Коџић-Тубић 2014), иако већ 5–10 зрна по m³ може да покрене алергијску реакцију код осетљивих пацијената (Banken и Comtois 1992). Продукција полена код амброзије је изузетно велика, а количина поленских зрна у ваздуху варира од године до године зависно и од климатских

услова, а пре свега од количине падавина и ветра. Наиме, највише полена се јавља у најсувљим данима, у условима без ветра који би, по правилу, дисперговао поленова зрна на већу удаљеност. Иначе, полен амброзије је јако ситан (18–22 μm), тако да га ветар може носити на јако велику удаљеност (Dahl исар. 1999). Једна од битних карактеристика поленских реакција је сезоналност, будући да су реакције уско повезане са периодом ослобађања поленових зрна као узрочника алергије. Отуда се најјаче алергије на полен амброзије јављају током августа и септембра.

II - МЕРЕ ЗА СУЗБИЈАЊЕ И УНИШТАВАЊЕ

За сузбијање и уништавање коровске биљке амброзија важно је у току вегетационе сезоне, до почетка фенолошке фазе цветања применити прописане мере, и то:

- **агротехничке мере**, на обрадивом пољопривредном земљишту, уз примену одговарајућих хербицида, у зависности од културе -- На пољопривредним површинама неопходно је континуирано сузбијати амброзију механичким (физичким) и хемијским путем, а у усевама се препоручује поштовање плодореда (ротација усева – окопавине и стрна жита), интензивно кошење (нпр. у луцеристима и детелиништима, вишегодишњим засадима), сетва детелинско-травних смеша (како би густ склоп вегетационог покривача потиснуо ову широколисну врсту), примена добро згорелог стајњака (принцип доброг газдовања стајњаком), интензивна нега усева и примена хербицида (Јањић и сар. 2011)
- **механичке мере**, на необрадивом пољопривредном, грађевинском и водном земљишту, чупање и кошење испод 5.00 cm од површине земље да би се спречило њено обнављање преко бочних изданака -- један од најраширенијих метода рада на пословима сузбијања и потенцијалне контроле ширења инвазивних биљака. Представља једноставан метод који се упркос многим елементима (потреба за радном снагом, веће ангажовање људи, већи потенцијални трошкови) ефикасно спроводи у многим земљама које имају развијене системе сузбијања амброзије у локалним и ширим урбаним, семиурбаним и руралним срединама. Метода омогућава, правилно, ефикасно и оправдано улагање, с обзиром да у активности укључује шири спектар институција, веће запошљавање људи у сезонским пословима, те утиче на подизање и јачање еколошке свести грађана. Такође на посебан начин доприноси омасовљењу акција контроле популација амброзије у насељеним местима.
- **хемијске мере**, на земљишту поред путева и на самим колосецима, примена хербициди на бази глифосата – на непољопривредним површинама (депоније, дуж путних мрежа, око индустријских објеката и дворишта, објеката електропривреде итд.) најчешће инајефикасније се амброзија сузбија применом тоталног транслокационог хербицида на бази глифосата. Глифосат је инхибитор ESPSP (5-енолпирувил шикимат-3-фосфатсинтетаза) ензима одговорног за биосинтезу ароматичних аминокиселина и његовом блокадом зауставља се раст биљака и за око три недеље биљке потпуно пропадају (Steinrucken и Amrhein, 1980). Применом прапарата на бази ове активне супстанце (нпр. Glifosav, Glyphogan, Glifomark, Clinic, Blade...) у количини од 3 до 5 lit/ha у зависности од пораста и фазе развоја амброзије) обезбеђује се висока ефикасност. Хербицид глифосат и поред ефекта који има (тотални хербицид) један је од екотоксиколошки најповољнијих хербицида који се данас налази на листи регистрованих хербицида у Србији, као и широм света. Молекул глифосата се под утицајем микоорганизама веома брзо разграђује у земљишту не остављајући остатке. Производ деградације глифосата у аеробним и анаеробним условима је аминометилфосфонска киселина (AMPA). Не постоји реална опасност спирања и

испирања глифосата у дубље слојеве и доспевање до подземних вода (Mesnage и Antoniou, 2017). Уколико се на појединим местима, попут насипа, у циљу очувањатравног покривача, укаже потреба за применом селективних хербицида (хербициди који сузбијају само поједине, циљане, коровске врсте, а при томе не делују на околну вегетацију), битно је истаћи да исти имају добру или задовољавајућу ефикасност само уколико се примене када су корови (амброзија) у фази котиледона, па до фазе четири развијена листа (BBCH 14) .

Реализација Програма сузбијања и уништавања коровске биљке амброзије на територији општине Србобран за 2027. годину, обухвата фазе:

- **I фаза** – Мапирање распрострањености амброзије на изграђеном и неизграђеном грађевинском и обрадивом пољопривредном земљишту на територији општине Србобран, на основу снимања терена преузетог из 2026. године – наставак активности започетних 2026. године;
- **II фаза** - Обавештавање индивидуалних домаћинстава путем штампаног материјала, као и власника / корисника пољопривредног земљишта о њиховим дужностима и обавезама.
- **III фаза** – Спровођење радова на уништавању коровске биљке путем јавних радова (у насељеном месту) и механизацијом у ванграђевинском реону.

Мапирањем распрострањености амброзије мапираће се локалитети и површине на којима долази до континуалног обновљања вегетативног циклуса коровске биљке.

На основу ранијих инспекционих прегледа на територији општине Србобран најкритичнија су насеља - изграђена, неизграђена грађевинска земљишта, запуштена пољопривредна земљишта, водно земљиште, депонија, земљиште крај путева, саобраћајнице и приступни атарски путеви.

III - ИЗВОР ФИНАНСИРАЊА

Програм сузбијања и уништавања коровске биљке амброзија финансираће се из средстава предвиђених буџетом општине Србобран, и то као наменска средства из закупа пољопривредног земљишта и из Буџетског фонда за заштиту животне средине

IV – СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Овај Програм ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу општине Србобран".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ СРБОБРАН

Број:

Дана: 2026. године

ПРЕДСЕДНИК

СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ СРБОБРАН

Радивој Парошки, с.р.